

רש"י

(ד) לא יבא עמוני - לא ישא ישראלית: (ה) על דבר - על העצה שיעצו אתכם להחטיאכם: בדרך - כשהייתם בטירוף: (ז) לא תדרוש שלומם - מכלל שנאמר (פסוק יז) עמד ישב בקרבך יכול אף זה כן, תלמוד לומר לא תדרוש שלומם: (ח) לא תתעב אדומי - לגמרי ואף על פי שראוי לך לתעבו שיצא בחרב לקראתך: לא תתעב מצרי - מכל וכל אף על פי שזרקו זכורכם ליאור. מה טעם, שהיו לכם אכסניא בשעת הדחק. לפיכך - (ט) בניס אשר יולדו להם דור שלישי - ושאר האומות מותרין מיד. הא למדת שהמחטיא לאדם קשה לו מן ההורגו, שההורגו הורגו בעולם הזה, והמחטיאו מוציאו מן העולם הזה ומן העולם הבא, לפיכך אדום שקדם בחרב לא נתעב וכן מצרים שטבעום, ואלו שהחטיאום נתעבו:

דברים פרק כג

(ד) לא יבא עמוני ומואבי בקהל יקנך גם דור עשירי לא יבא להם בקהל יקנך עד עולם: (ה) על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים בדרך בצאתכם ממצרים ואשר שכר עליך את בלעם בן בעור מפתור ארם נהרים לקללך: (ו) ולא אבה יקנך אלהיך לשמע אל בלעם ויהפך יקנך אלהיך לך את הקללה לברכה כי אהבך יקנך אלהיך: (ז) לא תדרש שלמם וטבתם כל מיך לעולם: ס (ח) לא תתעב אדמי כי אחיך הוא ס לא תתעב מצרי כי גר היית בארצו: (ט) בניס אשר יולדו להם דור שלישי יבא להם בקהל יקנך:

רש"י

(כט) כאשר עשו לי בני עשו - לא לענין לעבור את ארצם אלא לענין מכר אוכל ומים: עד אשר אעבור את הירדן - מוסב על אעברה בארצך:

דברים פרק ב

(כח) אכל בכסף ותשברני ואכלתי ומים בכסף ותן לי ושתיתי רק אעברה ברגלי: (כט) כאשר עשו לי בני עשו הישבים בשעיר והמואבים הישבים בער עד אשר אעבר את הירדן אל הארץ אשר יקנך אלהינו נתן לנו:

רש"י

(יד) אחיך ישראל - מה ראה להזכיר כאן אחוה, אלא אמר לו אחים אנחנו בני אברהם, שנאמר לו (בראשית טו, יג) כי גר יהיה זרעך, ועל שנינו היה אותו החוב לפורעו: אתה ידעת את כל התלואה - לפיכך פירש אביכם מעל אבינו (שם לו, ו) וילך אל ארץ מפני יעקב אחיו, מפני השטר חוב המוטל עליהם והטילו על יעקב: (טו) וירעו לנו - סבלנו צרות רבות: ולאבותינו - מכאן שהאבות מצטערים בקבר, כשפורענות באה על ישראל: (טז) וישמע קלנו - בברכה שברכנו אבינו (בראשית כז, כב) הקול קול יעקב, שאנו צועקים ונענים: מלאך - זה משה מכאן שהנביאים קרואים מלאכים, ואומר (ד"ה ב' לו, טז) ויהיו מלעיביים במלאכי האלהים: (יז) נעברה נא בארץ - אין לך לעורר על הירושה של ארץ ישראל, כשם שלא פרעת החוב. עשה לנו עזר מעט

במדבר פרק כ

(יד) וישלח משה מלאכים מקדש אל מלך אדום כה אמר אחיך ישראל אתה ידעת את כל התלואה אשר מצאתנו: (טו) וירדו אבותינו מצרמה ונשב במצרים ומים רבים וירעו לנו מצרים ולאבותינו: (טז) ונצעק אל יקנך וישמע קלנו וישלח מלאך ויצאנו ממצרים והנה אנחנו בקדש עיר קצה גבולך: (יז) נעברה נא בארצך לא נעבר בשדה ובקרב ולא נשתה מי באר דרך המלך נלך לא נטה ימין ושמאל עד אשר נעבר גבולך: (יח) ויאמר אליו אדום לא תעבר בי פן בחרב אצא לקראתך: (יט) ויאמרו אליו בני ישראל במסלה נעלה ואם מימך נשתה אני ומקני ונתתי מכם רק אין דבר ברגלי אעברה: (כ) ויאמר לא תעבר ויצא אדום לקראתו בעם כבד ובגד חזקה: (כא) וימאן אדום נתן את ישראל עבר בגבלו ויט ישראל מעליו:

לעבור דרך ארצך: ולא נשתה מי באר - מי בורות היה צריך לומר אלא כך אמר משה אף על פי שיש בידינו מן לאכול ובאר לשתות, לא נשתה ממנו אלא נקנה מכס אוכל ומים להנאתכם, מכאן לאכסנאי שאף על פי שיש בידו לאכול, יקנה מן החנוני כדי להנות את אושפיו: דרך המלך נלך וגו' - אנו חוסמים את בהמתנו ולא יטו לכאן ולכאן לאכול: (יח) פן בחרב אצא לקראתך - אתם מתגאים בקול שהורישכם אביכם, אמרתם (דברים כו, ז) ונצעק אל ה' וישמע קולנו, ואני אצא עליכם במה שהורישני אבי (בראשית כז, מ) ועל חרבך תחיה: (יט) רק אין דבר - אין שום דבר מזיקך: (כ) וביד חזקה - בהבטחת זקננו והידיים ידי עשו:

רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק יב

הלכה יז / כל העכו"ם כולם כשיתגיירו ויקבלו עליהן כל המצות שבתורה והעבדים כששתחררו הרי הן כישראל לכל דבר שנאמר הקהל חוקה אחת יהיה לכם ומותרין להכנס בקהל י"י מיד, והוא שישא הגר או המשוחרר בת ישראל וישא הישראלי גיורת ומשוחררת, חוץ מד' עממין בלבד והם עמון ומואב ומצרים ואדום שהאומות האלו כשיתגייר אחד מהן הרי הוא כישראל לכל דבר אלא לענין ביאה בקהל.

הלכה יח / וכיצד דינן עמון ומואב איסורין / איסורין / איסור עולם זכרים ולא נקבות שנאמר לא יבוא עמוני ומואבי בקהל י"י וגו', הל"מ שהעמוני הזכר והמואבי הזכר הוא שאסור לעולם לישא בת ישראל אפילו בן בנו עד סוף העולם אבל עמונית ומואבית מותרת מיד כשאר האומות.

הלכה כה / כשעלה סנחריב מלך אשור בבל כל האומות ועירבם זה בזה והגלה אותם ממקומם, ואלו המצרים שבארץ מצרים עתה אנשים אחרים הם, וכן האדומים שבשדה אדום, והואיל ונתערבו ד' אומות האסורים בכל אומות העולם שהן מותרים הותר הכל, שכל הפורש מהן להתגייר חזקתו שפירש מן הרוב לפיכך כשיתגייר הגר בזמן הזה בכל מקום בין אדומי בין מצרי בין עמוני בין מואבי בין כושי בין שאר האומות אחד הזכרים ואחד הנקבות מותרין לבא בקהל מיד.

שפת אמת - פרשת תצא [שנת תרל"ה]

לא יבא עמוני כו' ע"ד אשר לא קדמו כו' ואשר שכר עליך כו'. קשה חיבור ב' הטעמים שכיון שרצו לקללם. מה זה לחשוב על שלא יצאו בלחם ומים כו'. וברש"י ז"ל שגדול המחטיאו כו'. וביאור הענין כי בני"י נבראו לתקן כל הנבראים ולהטות כל האומות ג"כ להקב"ה כמו שיהי' בימות המשיח במהרה בימינו אמן. ולכן כל האומות צריכין לבקש איזה קירבות לבני"י. ומצד עצם שלהם הם מתנגדים לבני"י ואיך יוכלו להתדבק בהם. ונאמר באדום כי אחיך הוא ובמצרי גר היית בארצו וכ"ז לבקש להם צד התקרבות ועמון ומואב אם היו מקדימין בלחם ומים. פי' שהיו מבטלים עצמם לבני"י. הי' להם מצד זה קצת אחיזה. וכיון שלא קידמו הרגישו כי אין להם שום התדבקות וממילא הוצרכו לבקש עצות לאבד ח"ו בני"י. וממילא גרמו קילקול לבני"י כי בני"י הם עיקר הבריאה ולכן בגודל רשעתם מרגישין גם בני"י. ואף שכל האומות רשעים הם. רק מצד שנמצא בכלם קצת ביטול לבני"י ואינם מתנגדים מכל וכל ולכן דור שלישי יבא להם כו'. ממילא אין יכולין להרע במעשיהם לבני"י. אך הם שאין להם התקרבות כלל מצד זה יכולין להחטיא אותנו כנ"ל. ולכן כל הטעמים עולין בגדר א' כנ"ל:

Rabbi Brovender's Shiur is sponsored in memory of Mr. Gerald Moskowitz z"l by his family.

לעי"נ גרשון אלטר בן יהודה וולף ז"ל

Visit www.atid.org/shiur for audio recordings, Podcasts, or to sign-up to receive sources in advance.

Visit www.WebYeshiva.org to sign up for Rabbi Brovender's fully interactive, online Yeshiva.